

The researchers cite a significant number of definitions of cross-cultural communication. In our opinion, the philosophy of education is the most complete definition of F. Batsevych according to him "cross-cultural communication is a process of communication» (verbal and nonverbal) people (groups of people) who belong to various national lingvo culture communities have various identical languages, feel lingvo culture «foreignness» in communication with partner, have different communicative competence, which can cause communication failures or cultural shock in communication. Priority of education is to preserve and enrich Ukrainian culture and historical traditions, ethnic and cultural formation of interpersonal relations. The basis for cross-cultural communication has become a dialogue of cultures, which is a condition for survival of humankind. Cross-cultural communication can be defined as knowledge of standards perception, belief, evaluation and behavior that apply to the world view, social norms and patterns of behavior, manifested in the social interaction of society. The basis of identity formation, which is capable of cross-cultural dialogue and communication is the relationship of language and culture. It reflects world and shapes of native speakers, identifying their ethnic, cultural and historical unity.

The data presented in the article are helpful in terms of understanding the philosophical essence of cross-cultural communication and necessity for it is development in the present conditions, can be as basis for further research.

Key words: *Communication, cross-cultural communication, educational space, dialogue of cultures.*

УДК 373.67.036:74/78(063)

Яшина О. М.

старший викладач

кафедри виховання та культури здоров'я

КВНЗ «Дніпропетровський обласний інститут

післядипломної педагогічної освіти»

(Дніпропетровськ, Україна), E-mail: yashina.lena@inbox.ru

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПОСТНЕКЛАСИЧНОЇ МОДЕЛІ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОЇ ОСВІТИ

Анотація. *Визначено теоретико-методологічні засади формування постнекласичної моделі художньо-естетичної освіти. Розкрито її сутність, специфіку та роль в освіті та суспільстві. Постнекласична модель художньо-естетичної освіти містить розуміння особистості як носія унікальних якостей та механізмів самореалізації, а метою виховання стає формування її духовно-культурних та творчих потреб. Постнекласична модель художньо-естетичної освіти реалізується в процесі інтеграції освіти та художньо-естетичної діяльності шляхом поєднання раціонального та інтуїтивно-образного знання, запровадження діалогічного, індивідуалізованого навчання.*

Ключові слова: *модель, художньо-естетична освіта, особистість, культура, постнекласична освіта, виховання.*

В сучасних умовах суттєвої трансформації освіти як соціальної інституції важливим стає вирішення проблеми подолання існуючої кризи класичної освітньої моделі та побудова нових форм освіти на постнекласичних ціннісно-світоглядних та методологічних засадах. Противагою негативним тенденціям в освіті можна вважати художньо-естетичну освіту, орієнтовану на розуміння перспективних завдань суспільного розвитку та гуманітарного змісту, що сприятиме формуванню художньо-естетичної культури особистості із врахуванням потреб сучасності.

Серед досліджень, що розкривають сутність, специфіку та роль постнекласичної моделі освіти у розвитку особистості, важливе значення мають праці М. М. Бахтіна, В. С. Біблера, М. Бубера, М. С. Кагана, Ю. М. Лотмана, які визначили діалогічність ключовою характеристикою особистісного та суспільного розвитку. Ю. Габермасом, К. Ясперсом, Дж. Дьюї, М. Горкгаймером, Т. Адорно було піддано критиці традиційні підходи в освіті, що спрямовані на підготовку індивідуумів-виконавців вузькопрофесійних спеціальностей, позбавлених гуманітарних знань та

гуманістичних настанов, були створені філософсько-методологічні передумови для формування нової постнекласичної освітньої моделі. Зокрема, Дж.Дьюї наголошував на необхідності навчання не знанням предметів, а самого життя за допомогою цих знань, бо «Готувати дитину до майбутнього життя означає дати їй владу над самою собою, це значить так навчити її, щоб вона була завжди готова використовувати свої здібності у всій повноті» [4, с. 148].

Однак, незважаючи на широкий спектр досліджень розвитку освіти, недостатньо уваги приділяється розкриттю постнекласичної моделі художньо-естетичної освіти, потребують більшого розкриття основні їхні принципи та характеристики.

Метою статті є визначення теоретико-методологічних засад формування постнекласичної моделі художньо-естетичної освіти.

У ХХ, й, особливо, у ХХІ столітті відбувається суттєве нарощення естетичної складової життя сучасної людини [13, с. 40]. У зв'язку з цим важливим стає формування продуктивних освітніх технологій розвитку художньо-естетичної культури, заснованих на творчих, а не руйнуючих стратегіях становлення особистості.

На жаль, часто можна спостерігати налаштування не на естетичні, а суто прагматичні пріоритети навчання та виховання. При цьому кінцевою метою освіти стає формування прагматично-зорієнтованої моделі життєдіяльності людини як певного соціально успішного проекту. Хоча соціальна успішність особистості як вміння пристосовуватися до вимог та потреб суспільства є важливим компонентом її соціалізації, але при цьому не враховуються внутрішні потреби особистості до саморозвитку. Особистісно-зорієнтована, гуманістична парадигма освіти у цьому сенсі визначає метою освіти розвиток особистості як суб'єкта не тільки соціально-функціонального, а й духовного початку культури.

Художньо-естетична освіта є однією з освітніх технологій, що зорієнтовані на виявлення засобів творчо-продуктивної діяльності людини, здатної до проектування своїх життєтворчих стратегій самореалізації та самоствердження. Як зазначав з цього приводу відомий гуманістичний психолог А.Маслоу, «Якщо освіта спрямовуватиме людину до усвідомлення своїх вищих потреб, до їх актуалізації, якщо вона сприятиме самоактуалізації людини, то дуже швидко ми зможемо спостерігати розквіт цивілізації нового типу. Люди стануть сильними і здоровими, вони стануть господарями свого життя. Людина стане відповідальною за свою долю, керуватиметься цінностями розуму, перестане бути байдужою до довкілля, активно включатиметься в перебудову суспільства. Тому що рух до психологічного здоров'я окремої людини означає наближення до суспільства, побудованого на духовних цінностях, наближення до соціальної гармонії» [8, с. 207].

Поняття «гармонія» є центральним для розуміння сутності художньо-естетичної культури. Саме воно покладено в основу художньо-естетичної освіти як спрямованості на засвоєння розуміння гармонії в природі та суспільстві. Гармонія є вищою здатністю людини до переживання краси навколишнього світу, співрозмірності й упорядкованості її частин.

В межах освіти уявлення про гармонію вміщені в концепції гармонійного розвитку особистості як певної стратегії організації навчально-виховного процесу. В різні часи в це поняття вкладався різний зміст. В сучасних умовах суттєво змінюються уявлення про цілі та методи гармонійного розвитку особистості. В межах відносин «суспільство-людина» при формулюванні завдань гармонійного розвитку особистості основний наголос робиться на людиновимірності процесу навчання, пріоритеті особистісного початку. Гармонійний розвиток передбачає всебічність проявів людських властивостей – фізичних, моральних, інтелектуальних, художньо-естетичних тощо.

Існують різні підходи щодо визначення основних цілей та змісту гармонійного розвитку. За однією з версій, гармонійний розвиток – це такий розвиток, що сприяє життєвій успішності особистості. Тому всі навички, які набуває особистість, ма-

ють прагматичне спрямування, тобто підпорядковані її зовнішньому просуванню. Основний наголос при цьому робиться на ідеї більшої адаптованості, конкурентоспроможності особистості [15, с. 34]. Цей підхід отримав розповсюдження в рамках прагматичної освітньої теорії.

В іншому випадку при формулюванні завдань гармонійного розвитку за основу ідеалу береться поняття загального блага, до якого має прагнути особистість, тобто її особистісні інтереси підпорядковуються загальносуспільним інтересам. Ця модель характерна для радянської колективістської ідеології.

Третій підхід визначає гармонійний розвиток як максимально повне розкриття внутрішнього потенціалу особистості безвідносно до тих чи інших суспільних інтересів. Він заснований на концепції самоактуалізації А. Маслоу, згідно якої самоактуалізація є природною потребою людини [9]. Потреба у самоактуалізації та саморозвитку відноситься до комплексу найвищих потреб і передбачає розкриття прагнення переживання граничних цінностей життя – істини, добра, краси. Згідно цього підходу сутність виховання гармонійно розвинутої особистості полягає у створенні умов для максимального самовиявлення її властивостей, а також поведінки, вільної від зовнішнього тиску. Такий підхід розкритий в межах персоналістичної педагогіки та психології [10].

Нам здається, що найбільш перспективним є підхід, що розуміє гармонійний розвиток як баланс зовнішніх та внутрішніх потреб особистості, що реалізується у процесі і зовнішньої, і внутрішньої її самореалізації. При цьому враховуються як групові, так й індивідуальні інтереси. Останні принципи реалізуються в концепціях гуманістичної педагогіки, педагогіці співробітництва (Ш. Амонашвілі, С. Л. Соловейчик, В. Ф. Шаталов, С. М. Лисенкова), а також філософії діалогізму (М. М. Бахтіна, В. С. Біблера, М. Бубера, М. С. Кагана, Ю. М. Лотмана). Дійсно, особистість живе у суспільстві, певній групі, й її індивідуальні потреби не мають входити у суперечність із суспільними інтересами, і, навпаки, суспільне благо не повинно витіснити особистісні прагнення. З іншого боку, життєва успішність напряму залежить від того, чи відчуває особистість себе самореалізованою і з точки зору розкриття її внутрішнього світу, й зовнішнього успіху.

Виходячи з вищезазначеного, постнекласична модель освіти базується на розумінні ролі особистості як «добровільного соратника, співробітника, одноступеня у своєму ж вихованні, освіті, навчанні, становленні, ... рівноправного учасника педагогічного процесу, дбайливого і відповідального за цей процес, за його результати» [1, с. 47].

Таким чином, художньо-естетична освіта як освітньо-розвивальний, соціально-культурний феномен має бути зорієнтована не на технологічні, а на пошукові компоненти розвитку особистості. В рамках художньо-естетичної освіти формування гармонійно розвинутої особистості стає можливим в процесі її самоздійснення у творчості. Творчість є складним феноменом, що зумовлюється багатьма чинниками й умовами протікання. Важливий не лише результат творчості, а й ті зміни, які зазнає сама особистість. Творчість суттєво впливає на саморозвиток особистості, її самооцінку, розкриття її внутрішнього потенціалу.

При цьому відбувається перетворення сутнісного змісту самої особистості, а також створення культурної складової середовища перебування людини. Засвоєння художньо-естетичних цінностей, згідно ідей М. М. Бахтіна, можна розглядати як діалогічний засіб побудови суб'єкт-суб'єктних відносин між «Я» та «Іншим». У такому розумінні тільки цілісна, гармонійно розвинута особистість здатна до побудови рівноцінного діалогу із іншими суб'єктами комунікації як їхнього спів-буття [3, с. 23]. Цікавою є позиція М. М. Бахтіна щодо розуміння людини творчої, що розглядає своє життя як «суцільний вчинок», «відповідальну учасність» у бутті з «Іншим» [3, с. 32].

В контексті окресленої постнекласичної моделі художньо-естетичної освіти су-

часна соціокультурна ситуація потребує від педагога зміни власної позиції щодо змісту та методів організації навчально-виховного процесу, який у своїй основі розуміється як постійний рух до розкриття спів-буттєвих характеристик взаємодії вчителя і вихованця. Діалогічна модель сучасного соціогуманітарного пізнання є, на наш погляд, найбільш продуктивною для створення умов для формування гармонійно-розвинутої особистості, в тому числі, засобами художньо-естетичної освіти та виховання. На відміну від неї суб'єкт-об'єктна або авторитарна модель відрізняється тим, що метою навчання і виховання тут є отримання усталених, стереотипних знань та навичок, які характеризуються малою варіативністю, низьким потенціалом розвитку та креативності. Цю ситуацію можна описати як певний конфлікт, протиріччя між людиною та інститутом освіти: «Ми прагнемо зустрічі з культурою, а опиняємося обличчям до обличчя зі знанням» [5, с. 39]. Подібна модель в умовах сучасних швидких трансформацій знань та підходів, коли виникає нагальна потреба розвитку якісно нових навичок креативного мислення, виявляється малоефективною.

Постнекласична модель художньо-естетичної освіти містить розуміння особистості як носія унікальних якостей та механізмів самореалізації, а метою виховання стає формування та реалізація її духовно-культурних та творчих потреб. Процес художньо-естетичного виховання протікає в умовах певного інтерсуб'єктивного простору засвоєння кращих надбань людської культури та взаємної творчості учнів і педагогів. Феномен співтворчості в контексті реалізації постнекласичної моделі художньо-естетичної освіти розкривається як найвищий прояв людської діяльності, маючи онтологічне та екзистенційне значення в житті людини, оскільки, як зазначав Ж.-П. Сартр, «Людина – це лише те, що вона сама з себе творить» [12, с. 321].

Творча стратегія життя у XX та XXI століттях є не тільки основою саморозвитку особистості, а й надзвичайно ефективним проявом її життєвих навичок, умовою виживання у сучасному постійно змінюваному світі. З точки зору соціально-культурного підходу культивування розвитку потенціалу креативної діяльності в освіті дозволяє забезпечити подальший прогрес людства. Сьогодні естетичну складову містять практично всі сфери життя сучасної людини – від науки до медіа-сфери. В результаті відбувається суттєва модифікація розуміння художньо-естетичних явищ та предметів, об'єднаних в єдиній культурній системі.

Центральним завданням сучасної філософської думки має бути пошук теоретико-методологічних принципів та підходів забезпечення розвитку духовно-творчого початку особистості, її художньо-естетичного самоздійснення. На сьогодні є різні підходи у визначенні природи художньої творчості – від розуміння останньої як властивості, яка надана кожній людині від народження (тому місією освіти та виховання є розкриття природних талантів) - до визначення творчості як навичок, що набуваються лише з досвідом та у ході кропіткої праці. Постнекласична модель художньо-естетичної освіти розкриває творчість в контексті комунікативної взаємодії творця та світу навколо нього як їхньої співтворчості, а також діалогу із власним «Я» у процесі творення нових культурних продуктів. При цьому суб'єкт комунікації розглядається як носій унікальних властивостей і цілей, а основні педагогічні методики спрямовуються на формування духовно-культурних, творчих потреб особистості. Серед найголовніших цінностей постнекласичної моделі освіти основними проголошуються цінності творчості та свободи, діалогічність, ціннісний плюралізм, співробітництво та толерантність.

В межах постнекласичної моделі освіти стимулювання розвитку особистості відбувається шляхом відповідної організації зовнішньої діяльності, яка сприяла би розкриттю та реалізації її внутрішнього потенціалу. Поняття «художньо-естетична освіта» інтегрує в собі такі компоненти як «художня» та «естетична». Вона передбачає своєю метою естетичний розвиток особистості у процесі її залучення до різноманітних видів художньої діяльності. У свою чергу художній розвиток

тракується науковцями як «закономірні зміни художніх здібностей особистості, виражені в їх кількісних, якісних та структурних перетвореннях» [11, с. 268]. Художньо-естетична освіта зорієнтована на зростання рівня художньої та естетичної культури особистості під впливом засобів мистецтва, що потребує також сформованість її естетичних якостей та досвіду.

Художньо-естетична освіта заснована на розумінні естетичної свідомості як синтезу естетичного почуття, смаку та оцінки. Реалізація художньо-естетичної освіти має відбуватися в процесі художньо-естетичної діяльності як процесів творчості та діалогу, а також осмислення набутків художньо-естетичної культури відповідного суспільства.

Важливе значення у художньо-естетичній освіті має усвідомлення особистістю власної ідентичності, під якою Е. Еріксон розумів «відчуття адекватності і стабільного володіння особистістю власним «Я» незалежно від змін «Я» і ситуації; здатність «Я» до повноцінного вирішення завдань, що виникають перед нею на кожному етапі її розвитку» [14, с. 12]. В межах постнекласичної моделі художньо-естетичного виховання розкриття ідентичності особистості відбувається в процесі її творчої діяльності.

Становлення сучасного громадянського суспільства передбачає соціально-продуктивну активність творчої особистості. Художньо-естетичне виховання формує в особистості розуміння, відчуття краси та гармонії, духовні потреби та інтереси, емоційно-естетичне ставлення до навколишньої дійсності та мистецтва, розвиває творчі здібності, художнє бачення, уяву, фантазію, інтуїцію. Без художньо-естетичного бачення та діяльності сьогодні неможливі ані наукова творчість, ані виробництво, ані формування світогляду та морального розвитку особистості. Надаючи художньо-естетичній спрямованості всім бокам виховання, можливо створити умови для гармонійного розвитку особистості.

Важливе значення при формуванні художньо-естетичної культури має мистецтво. Мистецтво спрямоване на формування нових естетичних потреб, розвитку художньої інтуїції, уяви, креативності, що сприяють підвищенню загальної культури особистості. Як вказує А. Ф. Лосев, «Мистецтво – це сфера, де все внутрішнє й духовне відчувається фізично, а все матеріальне перетворилось на ідею й дух» [7, с. 354].

Сутність художньо-естетичної освіти – у творчості та співтворчості людини. Її суттєвими критеріями виступають також широта естетичних потреб і рівень художнього смаку та ідеалу. Характер художньо-естетичної культури напряму залежить від традицій і культурних інтересів родини та самої особистості. Розвиток художньо-естетичної культури особистості сприяє її загальному духовно-моральному самовдосконаленню, оновленню діалогічної культури, формуванні уявлень про загальнолюдські й національні цінності, які згодом стають стрижневими життєвими орієнтирами, мотиваційним підґрунтям для пізнання навколишнього світу і самих себе.

Діалогічний підхід в освіті передбачає не тільки налаштування на інтерсуб'єктивні відносини між вихователем та вихованцем, а й перенесення акцентів в процесі навчання зі знаннєвого на смисловий і діяльнісний компоненти. Основною функцією художньо-естетичної сфери життя кожної людини є акумулювання різноманітних цінностей та культурних продуктів у суспільстві. Завдяки підвищенню ролі мистецтва та загальній естетизації сучасної культури важливе значення набуває також розвиток художньо-естетичної культури, яка органічно пов'язана із такими різновидами культури як духовно-моральна, інтелектуальна, фізична, трудова.

В межах родинного виховання відбувається первинне закладання норм і цінностей, світоглядних уявлень дитини. На відміну від школи в процесі виховання дитини родина має першоступеневе значення, бо вплив відбувається у всій цілісності різних моментів її життя. Художньо-естетичне виховання та освіта виступають важливим

чинником соціалізації особистості у процесі взаємодії родини, школи та навколишнього середовища.

Постнекласична модель художньо-естетичної освіти реалізується в процесі інтеграції освіти та художньо-естетичної діяльності шляхом творчого поєднання раціонального та інтуїтивно-образного знання, запровадження діалогічного, індивідуалізованого навчання. Вона спрямована на подолання властивих для традиційної освіти технократичних та авторитарних цінностей шляхом визначення основою освіти людську свободу, право на самовизначення і творчу самореалізацію. Особливо яскраво ці принципи реалізуються в межах педагогіки співробітництва та розуміючої педагогіки, які пропонують суб'єкт-суб'єктні відносини на засадах взаємної поваги та толерантності, творчого співробітництва, що відкривають шлях до подальшого самовиразу і самоактуалізації особистості у художньо-естетичній діяльності. При цьому художньо-естетичний компонент пізнання має світоглядний та соціокультурний зміст, тому становить основу системи цінностей будь-якої культури [6].

Сутністю естетичного бачення є «духовна здатність надавати предметам і явищам естетичну оцінку, формувати естетичне ставлення до них і судити про їх естетичні достоїнства» [2, с. 83]. Саме в процесі сприймання таких естетичних категорій як прекрасне і потворне, піднесене і низьке, трагічне і комічне - виховується й розвивається особистість.

Висновки. Постнекласична модель художньо-естетичної освіти відіграє провідну роль у сучасному суспільстві, бо саме оволодіння людиною художньо-естетичною культурою, художньою творчістю, розумінням і почуттям гармонії є важливою умовою соціалізації особистості як цілісної й духовно, інтелектуально та емоційно збагаченої істоти. Постнекласична модель художньо-естетичної освіти передбачає вироблення стратегій інтеграції мистецтва у навчально-виховний процес, шляхів та засобів закладання основ художньо-образного світосприйняття та духовного розвитку особистості від народження протягом всього її життя.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Амонашвили Ш. А. Размышления о гуманной педагогике [Текст] / Ш. А. Амонашвили. – М.: Издательский Дом Шалвы Амонашвили, 1996. – 496 с.
2. Андреев А. Л. Место искусства в познании мира [Текст] / А. Л. Андреев – М.: Политиздат, 1980. – 255 с.
3. Бахтин М.М. К философии поступка [Текст] / М.М. Бахтин // Бахтин М.М. Человек в мире слова. – М.: Изд-во Российского открытого университета, 1995. – С. 22-54.
4. Дьюи Дж. Моё педагогическое кредо [Текст] / Дж. Дьюи. // Завуч – 2003. - № 8. – С.144-156.
5. Долженко О. В. Очерки по философии образования [Текст] / О. В. Долженко – М.: Промо-Медиа, 1995. – 240 с.
6. Каган М. С. Эстетика как философская наука [Текст] / М. С. Каган – СПб.: ТОО ТК «Петрополис», 1997. – 544 с.
7. Лосев А. Ф. Форма. Стиль. Выражение [Текст] / А. Ф. Лосев; Сост. А. А. Тахо-Годи; Общ. ред. А. А. Тахо-Годи и И.И. Маханькова – М.: Мысль, 1995. – 944с.
8. Маслоу А. Дальние пределы человеческой психики [Текст] / А. Маслоу; Пер. с англ. – СПб., 1997.
9. Маслоу А. Мотивация и личность [Текст] / А. Маслоу. – 3-е изд. – СПб.: Питер, 2006. – 352 с.
10. Роджерс К. Р. Взгляд на психиатрию. Становление человека. [Текст] / К. Р. Роджерс – М.: Прогресс, Универс, 1994. – 480 с.
11. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька: Навч. посібник. [Текст] / О. П. Рудницька – К., 2002. – 270 с.
12. Сартр Ж.-П. Экзистенциализм как гуманизм [Текст] / Ж.-П. Сартр // Сумерки богов. Ф. Ницше, З. Фрейд, Э. Фромм, и др.; под ред. А. А. Яковлева. – М.: Политиздат, 1990. – С. 319 -344.
13. Хабермас Ю. Модерн – незавершенный проект [Текст] / Ю. Хабермас // Вопросы философии, 1992. – №4. – С. 40-52.

14. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис [Текст] / Э. Эриксон, пер. с англ. Общ. ред. и предисл. А. В. Толстых. – М.: Издательская группа «Прогресс», 1996.

15. Яковлева Е. Л. Психология развития творческого потенциала личности [Текст] / Е. Л. Яковлева – М.: Флинта, 1997. – 224 с.

REFERENCES:

1. Amonashvili Sh. A. Razmyshleniya o gumannoy pedagogike [Reflections on humane pedagogy]. – М.: Izdatel'skiy Dom Shalvy Amonashvili, 1996. – 496 s.

2. Andreev A. L. Mesto iskusstva v poznanii mira [Place of art in the knowledge of the world] – М.: Politizdat, 1980. – 255 s.

3. Bakhtin M.M. K filosofii postupka [By the act of Philosophy] // Bakhtin M.M. Chelovek v mire slova. – М.: Izd-vo Rssiyskogo otkrytogo universiteta, 1995. – S. 22-54.

4. D'yui Dzh. Moe pedagogicheskoe kredo [My pedagogical credo]. // Zavuch – 2003. - № 8. – S. 144-156.

5. Dolzhenko O. V. Ocherki po filosofii obrazovaniya [Essays on the philosophy of education] – М.: Promo-Media, 1995. – 240 s.

6. Kagan M. S. Estetika kak filosofskaya nauka [Aesthetics as a philosophical science] – SPb.: TOO TK «Petropolis», 1997. – 544 s.

7. Losev A. F. Forma. Stil'. Vyrazhenie [Form. Style. The expression]: Sost. A. A. Takho-Godi; Obshch. red. A. A. Takho-Godi i I.I. Makhan'kova – М.: Mysl', 1995. – 944s.

8. Maslou A. Dal'nie predely chelovecheskoy psikhiki [Long limits of the human psyche]: Per. s angl. – Spb., 1997.

9. Maslou A. Motivatsiya i lichnost' [Motivation and Personality]. – 3-e izd. – SPb.: Piter, 2006. – 352 s.

10. Rodzhers K. R. Vzglyad na psixiatriyu. Stanovlenie cheloveka. [Look at psychiatry. Human Formation] – М.: Progress, Univers, 1994. – 480 s.

11. Rudnytska O. P. Pedagogika: zahalna ta mystetska: Navch. posibnyk. [Pedagogy: general and artistic: Training. manual] – К., 2002. – 270 s.

12. Sartr Zh.-P. Ekzistentsializm kak gumanizm [Existentialism as a Humanism] // Sumerki bogov. F. Nitsshe, Z. Freyd, E. Fromm, i dr.; pod red. A. A. Yakovleva. – М.: Politizdat, 1990. – S. 319 -344.

13. Khabermas Yu. Modern – nezavershennyi proekt [Modern – unfinished project] // Voprosy filosofii, 1992. – №4. – S. 40-52.

14. Erikson E. Identichnost': yunost' i krizis [Identity: Youth and Crisis]. – М.: Izdatel'skaya gruppa «Progress», 1996.

15. Yakovleva E. L. Psikhologiya razvitiya tvorcheskogo potentsiala lichnosti [Psychology of development of creative potential of the person] – М.: Flinta, 1997. – 224 s.

Яшина Е. Н., старший преподаватель кафедры воспитания и культуры здоровья КВУЗ «Днепропетровский областной институт последипломного педагогического образования» (Днепропетровск, Украина), E-mail: yashina.lena@inbox.ru

Теоретико-методологические основы формирования постнеклассической модели художественно-эстетического образования

Аннотация. *Определены теоретико-методологические основы формирования постнеклассической модели художественно-эстетического образования. Раскрыто её сущность, специфику и роль в образовании и обществе. Постнеклассична модель художественно-эстетического образования содержит понимание личности как носителя уникальных качеств и механизмов самореализации, а целью воспитания становится формирование её духовно-культурных и творческих потребностей. Постнеклассическая модель художественно-эстетического образования реализуется в процессе интеграции образования и художественно-эстетической деятельности путём сочетания рационального и интуитивно-образного знания, введения диалогического, индивидуализированного обучения.*

Ключевые слова: *модель, художественно-эстетическое образование, личность, культура, постнеклассическое образование, воспитание.*

Yashina E. N., Senior Lecturer of the Department of education and health culture Dnipropetrovsk Regional Institute Postgraduate Education (Dnipropetrovsk, Ukraine), E-mail: yashina.lena@inbox.ru

Theoretical-methodological bases of formation of post-nonclassical model of artistic and

aesthetic education.

Abstract. *There indicated theoretical-methodological bases of formation of post-nonclassical model of artistic and aesthetic education of the personality. Its essence, specificity and role in education and society are disclosed. Postclassical model of artistic and aesthetic education provides an understanding of the individual as a bearer of unique qualities and mechanisms of self-realization, and the aim of education is the formation and realization of its spiritual, cultural and creative needs. Postclassical model of artistic and aesthetic education is realized in the process of integration of education and artistic and aesthetic activities through the creative combination of the rational and the intuitive-imaginative knowledge, the introduction of a dialogical, personalized curriculum. It aims to bridge the technocratic and authoritarian values and specifies the basis of the formation of human freedom, the right to self-determination and creative self-realization.*

Artistic and aesthetic education forms in the person understanding, sense of beauty and harmony, the spiritual needs and interests, the emotional-aesthetic attitude to reality and art, developing creative abilities, artistic vision, imagination, fantasy, intuition. The primary function of artistic-aesthetic spheres of life of every person is the accumulation of different values and cultural products in the society.

The search of theoretical and methodological principles and approaches ensuring the development of spiritual and creative personality, her artistic and aesthetic self-actualization is the central problem of modern philosophical thought.

Post-nonclassical model of education determines the main values of creativity and freedom, dialogue, value pluralism, cooperation and tolerance.

Postclassical model of artistic and aesthetic education plays a leading role in modern society, because an important condition of socialization is the acquisition of human art and aesthetic culture, artistic creation, understanding and sense of harmony.

Post-nonclassical model of artistic and aesthetic education involves the development of strategies for the integration of art in the educational process, ways and means of laying the foundations of artistic and creative perception of the world and spiritual development of personality from birth throughout its life.

Key words: *model, art and aesthetic education, personality, culture, post-non-classical education.*

УДК 316.012**Бродецкая Ю. Ю.**

кандидат социологических наук,
докторант кафедры философии ДНУ имени Олеса Гончара
(Днепропетровск, Украина), E-mail: brodezkaja_yulij@mail.ru

АНТИНОМИИ ТОТАЛЬНОСТИ: ЗАВИСИМОСТЬ VS СВОБОДЫ

Аннотация. *Анализ статьи сосредоточен на дихотомии феноменов тотальности и целостности в их претензии на решение проблемы социального единства. В этой связи, автор фокусирует внимание на экзистенциальных аспектах тотальности, антиномиях ее развития и реализации. Последние, как показывает исследование, выступают симуляциями единения, сосредотачивая в себе реальные угрозы деформации порядка как индивидуальной, так и социальной целостности. Тотальность конструируется как следствие базового стремления к власти, обладанию, реализуя себя в аутентичных практиках политического тоталитаризма и массового потребления. В связи с этим, автор обращается к анализу одной из антиномий данного феномена зависимости, формирующейся в качестве симулякра социальных связей, как фундаментальных условий конструирования социального единства.*

В статье анализируются условия и механизмы конструирования зависимости, просматриваются основные тенденции их реализации в социальной реальности. Данное исследование является необходимым теоретическим шагом в формировании комплексной методологии анализа проблематики социальной целостности.

Ключевые слова: *тотальность, целостность, стремление к власти, свобода, зависимость.*

Постановка проблемы. *Дискурс целостности, порядка, интегрированности со-*